

Forhandlinger med Pio

Politiinspektør Hertz' rapport om forhandlingerne med Pio

(Bearbejdning efter Jens Engbergs kildesamling "Louis Pio og Slaget på Fælleden, 1974)

12. dec. 1876.

Da det var kommet til min kundskab, at socialisten Louis Pio allerede i nogen tid, og navnlig siden hans fætter Harald Brix' arrestation den 4. september dette år, flere gange havde omtalt til sine nærmeste fortrolige, at han ikke ret længe kunne holde ud at være formand for den socialistiske bevægelse her i landet, dels på grund af helbredshensyn, men hovedsagelig fordi det nu var hans overbevisning, at jordbunden herhjemme ikke var frodig nok til en sådan bevægelses vedligeholdelse og fremgang, har jeg heraf taget anledning til at indlede en samtale med ham med det formål for øje at søge at formå ham til at forlade Danmark for i Amerika, hvor jordbunden er rigere end her i den retning, at fortsætte sin virksomhed.

Den 12. december mødte Pio hos mig. Jeg gjorde ham uden omsvøb bekendt med mit forslag og udtalte for ham, hvorledes en stor mængde arbejdere tid efter anden havde vendt ham og hele sagen ryggen, hvorledes sandsynligheden talte for, at størsteparten af de forførte arbejdere massevis ville følge efter, og at det tidspunkt ikke lå langt borte, da det ville blive ham klart, at han kun med sin virksomhed opnåede det stik modsatte af, hvad han tilsigtede, nemlig at skade i stedet for at gavne arbejderne. Jeg bad ham derfor tage mig forslag under nærmere overvejelse og tilbød ham politiets hemmelige understøttelse, når han i løbet af kort tid ville opgive sin stilling og drage ud af landet med så vidt muligt Geleff og den øvrige bande af skrålere, hvis navne nævnedes i samtalens løb. Dette forslag tiltalte straks Pio, der åbent erklærede, at han længe havde omgåedes med den tanke at opgive hele ævret, da han fuldt følte det umuligt at realisere de socialistiske ideer herhjemme, hvor de blev misforståede, ikke alene af storborgerne, men tillige af arbejderne, der nu uden videre kom op på hans private bopæl og forlangte penge af ham, undertiden med truende ord og miner. Vel havde han i nogen tid fået tilbud fra venstrepartiets mere fremragende medlemmer om med hele arbejderklassen at slutte sig til denne side af politikken, men det hverken ville eller kunne han, da han måtte anse en sådan tilslutning til Venstre for en endnu større ulykke for arbejderne, end den, der var foregået med forsøget på at forbedre denne stands vilkår, thi når det Forenede Venstres

mænd først kom til magten, blev disse magthavere til rene djævl mod den fjerde stand¹, og derfor gav han for sit vedkommende aldrig sit minde til at støtte denne ravgale politik, da han ville kalde det en landsulykke, om landet skulle styres af personer, der bragte så få pund med sig af dannelse og dygtighed, som de nuværende venstreførere disponerede over. Den største rigdom disse karle ejede, var bornerthed og ærgerrighed. Man havde forsøgt på, tilføjede Pio videre, at udforske hans mening, hvorvidt han måtte være tilbøjelig til ved en talrig arbejderskare at foretage en storartet demonstration til fordel for venstres radbrækkede finanslov, men heller ikke herpå ville han indlade sig, trods flere gyldne løfter fra Bergs² side i så henseende var stillet ham i udsigt. Dog herom ønskede han ikke at give oplysninger på sagens nuværende standpunkt, men muligvis senere hen. Imidlertid ville han nu forholde sig passiv overfor sådanne planer, og inden ret længe give venstre en ordentlig salut i "Social-Demokraten"³ og med det første meddele mig resultatet af sin overvejelse og tage beslutning.

27. dec. 1876.

Pio indfandt sig på ny hos mig og erklærede, at det var hans faste bestemmelse at udvandre herfra til Amerika, når han kunne få de dertil fornødne midler. Han underrettedes derefter om, at jeg siden vort forrige måde havde forelagt sagen for politidirektøren, etatsråd⁴ Crone, der havde givet mig bemyndigelse til, inden for nærmere betegnede grænser at forhandle om de foreløbige vilkår for planens virkeliggørelse, til hans videre godkendelse. Heri var Pio enig.

Aftalen med Pio:

En understøttelse af 10.000 kr. til hr. Louis Pios udvandring til Nordamerika vil blive ydet på følgende vilkår:

- 1) Han forlader København og Danmark for bestandig, senest den 25. d. m. og begiver sig over Hamburg og Storbritannien til New York.
- 2) Han forpligter sig til indtil da, hverken gennem "Social-Demokraten" eller på nogen anden måde

¹ Den fjerde stand er arbejderne, arbejderklassen.

² Berg var en fremtrædende venstreleder og folketingsmand

³ Socialdemokraten er arbejdernes avis. Den er efterfølgeren til Socialisten.

⁴ Etatsråd er en borgerlig ærestitel der blev givet til fortjenstfulde eller fremtrædende borgere og embedsmænd i Danmark i slutningen af 1600-tallet til først i 1900-tallet. Titlen som "råd" var ikke så fin som en adelstitel, men rangerede dog højt oppe. Crone fik denne titel.

at lede eller understøtte eller deltage i demonstrationer eller anden oppositionel optræden mod regeringen, der kan medføre forstyrrelse af den offentlige ro og orden.

3) Under bemeldte forudsætninger (nr. 1 og 2) udbetales der ham umiddelbart forinden hans afrejse herfra 5.000 kr. i engelske eller amerikanske guldpenge efter dagens kurs, hvorpå der gives ham en anvisning på et lignende beløb - 5.000 kr. - på den kongelige danske konsul i New York, der kun kan hæves af ham selv personlig og ikke senere end den 30. april næstkommende, med mindre han godtgør, at hans rejse er blevet forsinket med ham utilregnelige forhindringer.

4) Bemeldte understøttelse af 10.000 kr. skal blive forhøjet med et tilsvarende beløb, at fordre hos den kongelige danske konsul i St. Louis i Nordamerika, senest den 1. september d.å., når efternævnte betingelser behørigt er fyldestgjorte.

5) De mere fremtrædende blandt de forhenværende socialister, nemlig: Povl Geleff, snedker Giessing, cigarmager Johnsen, Holm, Forsberg og Hørdum skulle udvandre herfra inden april måneds udgang og være ankommen til New York inden maj måneds udgang.

6) Bladet "Social-Demokraten" skal være ophørt og den presse, der for tiden trykker bemeldte blad skal være afgivet til det hamborgske firma, der nu ejer den, inden maj måneds udgang.

Ved modtagelsen af de ovenfor under punkt 3 ommeldte 5.000 kr. udsteder hr. Pio et lovformeligt gældsbevis for 20.000 kr. til en nærmere bestemt tredjemand, hvilket gældsbevis skal klausuleres således, at der, så længe Hr. Pio opholder sig udenfor Danmark, ikke kan affordres ham betaling, hverken af kapital eller renter, men at begge dele skulle være forfalden til øjeblikkelig udbetaling, så snart han igen antræffes indenfor Danmarks grænser. Derimod forsynes han med tvende kontraktbeviser, der godtgør, at respektive 5.000 og 10.000 kr. af obligationens pålydende endnu ikke må udbetales ham og som han udleverer henholdsvis når han hæver den under § 4 ommeldte udbetaling af 5.000 kr. og den yderligere udbetaling af 10.000 kr.